

Resum primera sessió: “*Barris, ciutats, metròpoli: la ciutat des de la proximitat*” del 6 de febrer de 2020

Presentació Carme Miralles: Professora Geografia Humana A La Universitat Autònoma De Barcelona

Les persones són punts de llum a la ciutat, són les que fan ciutat.

El debat urbà tractava bàsicament de les metròpolis, del conjunt de ciutats. En aquest context, tothom es preguntava “on som nosaltres dins d’aquesta metròpoli? Quin paper representem nosaltres en aquest espai? Fins on arriba la metròpoli? Estem inclosos?”.

Als anys vuitanta, la Sra. Thatcher va decidir que l’àrea metropolitana de Londres li molestava, ja que era més progressista. Per tant, decideix eliminar-la. A Barcelona va passar el mateix. El Sr. Pujol va decidir partir l’àrea metropolitana i fer-ne 3: una dedicada als residus, l’entitat metropolitana i la mancomunitat de municipis.

Avui en dia, l’escala urbana, el lloc de debat urbà o unitat territorial de debat, és el barri, que havia desaparegut durant un temps del debat i torna a aparèixer. Quan diem barri, no ens referim només a una unitat administrativa, sinó més aviat a una unitat emocional. És l’espai concret amb el qual ens identifiquem com a ciutadans. Així doncs, comencem a centrar els estudis acadèmics en aquesta unitat i recuperem la idea de proximitat a la ciutat.

Estem fent un canvi de paradigma, influenciats en gran mesura pel valor de la sostenibilitat. Ara hem de pensar des de la proximitat, menys contaminants. Hem de recuperar la ciutat, no ens cal inventar-ne una de nova, ja que abans ja es regia per l’escala de la proximitat

La proximitat està relacionada també amb altres variables: salut i qualitat de vida (caminar és bo per a la salut), sentit de comunitat, economies de coneixement, inclusió social (des de l’aïllament és molt més fàcil crear exclusions), accessibilitat, etc

Tot aquest debat ens ha portat a pensar la ciutat no en distàncies sinó en unitats de temps de recorregut: la ciutat del quart d’hora. Les necessitats bàsiques cobertes en un màxim de desplaçament de 15 minuts a peu. Per tant, tot allò que està a un màxim d’un quart d’hora és el meu barri. Interessa doncs que en aquests 15 minuts de recorregut hi hagi el màxim d’activitats possibles, sense consumir energies fòssils, trobant-nos gent al carrer...

A la ciutat de Barcelona, de 4.600.000 recorreguts diaris, 1.120.000 són recorreguts de màxim 10 minuts a peu, així doncs suposen gairebé una quarta part dels desplaçaments. Tenim, per tant, barris com a unitat urbana. Hem de tenir en compte però que aquests desplaçaments curts sovint se’ns obliden quan ens pregunten perquè no els considerem com a tals i per tant això influeix en les dades que tenim.

Jane Jacobs va escriure un llibre l’any 1961, *Vida i mort de les grans ciutats*. Ella deia que les ciutats són relacions de veïnatge. Quines són les característiques d’un barri vital? On hi ha diversitat, oportunitats de contacte, edificis de diferents edats, on no hi ha fronteres (vies del tren, un gran edifici sense portes ni finestres...), accessibilitat i elements de concentració i densitat de població. Un carrer segur no és un en què hi ha policia sinó gent al carrer o possibilitats de ser vistos des de les finestres.

Podem veure la vitalitat de Santa Coloma (blaus més vitals i grocs menys vitals). Les zones més vitals són, des del punt de vista de Jacobs, els barris més vivibles, on hi ha més capital social i familiar. És a dir, nosaltres no som pobres o rics en funció dels diners que tenim al banc, sinó per les característiques dels llocs on vivim, que poden sumar o restar oportunitats. Nosaltres som també el barri on vivim.

Segons l'estudi que presenta la Carme Miralles, els barris menys vitals a Santa Coloma són Can Franquesa, Riera Alta, Serralada Marina, Oliveres, Singuerlín... I els més vitals són Can Mariner, Fondo, Llatí, Santa Rosa. Els assistents no comparteixen gaire el diagnòstic: Santa Coloma és un lloc amb molts barris vitals. Es comenta que seria interessant veure de quines variables surten valors baixos en alguns barris com Singuerlín.

Intervencions del públic:

1. Potser no quadren massa els espais catalogats com a vitals (que presenta la CM) perquè estem acostumats a percebre la vitalitat associada a la riquesa i a la vitalitat comercial.
CM: Quan la vitalitat es dona en barris de baixa renda, no ens ho creiem. Estem acostumats a valorar com a vital en funció de la variable renda. El Passeig de Gràcia és molt poc vital, igual que la Vila Olímpica.
2. La Rambla de Sant Sebastià, per exemple, es va urbanitzar i des d'aquest moment s'ha convertit en un espai de convivència. Un altre exemple n'és l'AVINGUDA Generalitat, des de la plaça de la Vila fins a Can Peixauet, que ara s'ha convertit en un altre eix. En aquests dos exemples, abans hi havia cotxes i la vianantització ha donat peu a la generació de vitalitat i convivència.
3. Dels 16 o 17 barris de Santa Coloma, alguns estan molt marcats pel seu propi origen i pels episodis de conflictivitat que es van generar en algun moment de la seva història: Les Oliveres, Can Calvet, La Guinardera... En tots aquests barris es van generar conflictes per motius urbanístics: veïns i veïnes que van lluitar per aconseguir serveis bàsics que no tenien en contra dels interessos especulatiu.
4. A Santa Coloma tenim massa barris.
5. En tot cas, a Santa Coloma la distància de barri és de 10 minuts, no de 15.
6. Quina relació hi ha entre proximitat i globalitat?
7. Si preguntes a la gent si vol anar a viure a Fondo, Santa Rosa o al Raval et diran que no, molta gent ha acabat marxant d'aquests barris, que tenen molta immigració. Per tant, vitalitat implica sempre voler viure al lloc? Singuerlín, en canvi, té 3 instituts, una biblioteca, moltes escoles, ben comunicat, a 5 minuts del Parc Europa, a 1 minut de Can Zam, dir que aquest barri no és vital sembla incoherent.
8. El barri de les Oliveres està molt cohesionat, la gent està molt identificada amb el seu barri, es coneix i es relaciona (historial de lluites), és veritat que no tenen comerços i estan un pèl lluny del centre...
9. Hauríem d'analitzar Santa Coloma tenint en compte que els barris no són aquestes delimitacions territorials establertes sinó que són els espais que utilitzem. I en aquest sentit Santa Coloma podria ser un sol barri, perquè les distàncies són molt curtes. Potser

hauríem de posar en qüestió l'existència d'alguns barris. És una de les coses que potser podríem debatre en aquestes sessions.

10. En els barris amb més vitalitat, es fan més inversions?
11. Quina és la relació entre vitalitat i segregació? Vitalitat i gentrificació?
12. Sembla que hi ha una relació entre la vitalitat i l'orografia urbana. Les zones de major vitalitat són més fàcilment caminables. Per contra, zones com la de més amunt de la Pallaresa són més difícils per moure's degut a la seva orografia, semblen una altra ciutat.
13. Les comunitats històriques de les quals es parlava són comunitats més aviat envellides. Per contra, es creu que s'estan generant nous vincles en barris, que desconeixem. Potser aquest mapa ens mostra aquests nous vincles. Seria important estudiar-los, perquè no són dels blancs europeus... i és important comprendre'ls. Igual nosaltres no volem anar a viure a Fondo però hi ha moltes famílies que sí, perquè tenen contactes familiars en aquest barri.
14. Un altre factor que sembla ser un factor important és la densitat de població. La Pallaresa és la part més densament poblada.
15. De les Oliveres a Can Franquesa hi ha molta homogeneïtat constructiva. No hi ha mixtura d'edificacions. Això acaba determinant molt el tipus de grups socials que hi viuen. I després s'ha de tenir en compte que el relleu que d'aquests barris no ha facilitat generar nous vincles. Són barris dormitori on fins i tot fan la compra en cotxe.
16. Els barris identificats com a no vitals tenen moltes deficiències, especialment de transport, però tenen sentiment de barri, la gent es coneix. Per exemple, al barri petit de Can Calvet hi ha una farmàcia en la qual tu pots entrar i preguntar per qualsevol veí, i et responen "està malalt" o "està al poble". Aquest barri està tot l'any preparant la festa major com es fa a Gràcia, decoren el barri. I és veritat que la gent s'ha fet gran, i que les construccions són totes iguals (també a Les Oliveres i a Can Franquesa), però la vitalitat, tal com està definida en aquest mapa, és discutible.
17. El sistema econòmic ens està confinant a casa, ja no hi ha vida als barris. Fins i tot barris com el Raval o Fondo s'estan convertint en "guetos". Jo, que ja tinc una edat, visc en un barri que "apenes" conec. No conec als veïns.
18. CM: quines característiques tenen els barris que es gentrifiquen? Són els que tenen les característiques de tota la vida, no hi ha urbanitzacions que es gentrifiquin. El que necessita un barri per ser gentrificat és vitalitat.
19. Les escoles també són capaces d'arrossegar gent. Les escoles innovadores poden fer que la gent es canviï de barri.
20. CM: La ciutat té un ritme de canvi molt lent en comparació a nosaltres. Per nosaltres, 20 anys és molt de temps, una generació ens pot diferenciar. Però en una ciutat com Barcelona, que va apareixer fa 2.000 anys, què son 20 anys? Res. Les transformacions a les ciutats s'han de mesurar en un temps més prolongat, i tot i així, estan en permanent transformació.